

Verkorte conclusies verkenning samenwerkingsproject van LEADER Weidse Veenweiden en LEADER Utrecht-Oost

'Lokaal Voedsel 3.0'

Samen aan de slag met vraag en aanbod

Gebaseerd op het bezoek aan 6 netwerk en studiebijeenkomsten, (de verslagen van) 5 Food Smart City bijeenkomsten en 21 interviews met belanghebbenden in de LEADER-gebieden Weidse Veenweiden en Utrecht Oost.

Vooraf: het waarom van dit project

Een van de thema's binnen de LEADER-ontwikkelingsstrategieën van de provincie Utrecht is om meer mainstream te bereiken in lokaal voedsel zodat de agrariërs in ons gebied meer lokaal gaan afzetten tegen een eerlijke prijs. LEADER beoogt daarnaast met een samenwerkingsproject om door uitwisseling van ervaring en kennis haar eigen strategie op de inhoudelijke thema's te verbeteren. Met deze doelen in het achterhoofd zijn de twee LEADER groepen van de provincie Utrecht in samenwerking met gemeente Utrecht een verkenning gestart of en hoe kan worden samengewerkt om dit doel te bereiken, zo ja, welke met welke partijen? En wat wordt dan de aanpak?

Aanleiding

De afgelopen jaren hebben diverse lokale producenten van voedsel het als een kans gezien om een betere marge op hun product te krijgen door de keten te verkorten door directer contact te krijgen met de afnemer en/of consument. Op dit moment zijn er diverse concepten, samenwerkings-initiatieven en rechtspersonen ontstaan die zich allemaal bezighouden met het 'aan-de-man-brengen' van lokaal voedsel. De stand van zaken is dat er sprake is van aandacht voor lokale producten; dat sommige van de initiatieven worstelen om rendabel te worden; terwijl andere initiatieven goed lopen en een marktpositie veroveren. De indruk van de LEADER-groepen Weidse Veenweiden en Oost was daarom dat er behoefte is aan een impuls om de initiatieven verder te brengen, (beter?) op elkaar aan te laten sluiten, te laten samenwerken en/of (van de succesfactoren) van elkaar te laten leren. Het voornemen van de LEADER-groepen was om dit in de vorm van een samenwerkingsproject te doen. Op voorhand was niet duidelijk wat dan precies de juiste impuls zou zijn en hoe het samenwerkingsproject eruit zou moeten zien. Daarom is besloten om veldonderzoek te doen en de direct belanghebbenden en betrokkenen te vragen aan wat voor soort ondersteuning behoefte is. Dit veldonderzoek is van januari tot en met april 2017 uitgevoerd door twee 'anjagers' van LEADER Weidse Veenweiden (Kamilla Hensema) en LEADER Utrecht-Oost (Martin Vastenhout).

EUROPEES LANDBOUWFONDS
VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING:
EUROPA INVESTEERT IN ZIJN
PLATTELAND

Aanpak verkenning

In 2016 en in het begin van 2017 zijn netwerkbijeenkomsten over lokaal voedsel bezocht bij de gemeente Utrecht, de LTO en de Rabobank. In februari en maart zijn 21 interviews afgenomen met producenten, wederverkopers en afnemers. De resultaten en conclusies zijn besproken met een klankbordgroep samengesteld uit vertegenwoordigers van de LEADER-groepen Weidse Veenweiden en Utrecht-Oost.

Ingrediënten voor een samenwerkingsproject

Uit de bijeenkomsten, interviews en discussies in de begeleidingsgroep kwamen drie ingrediënten voor een samenwerkingsproject naar voren.

1) Meet & Match bijeenkomsten op thema en per regio.

Aan de kant van de afnemers (horeca, catering, retail, marketingorganisaties) bleek veel belangstelling voor lokaal voedsel. Al deze professionals zagen het als een trend die door gaat zetten en waarop zij moesten inhaken om bij te blijven en mee te gaan in de steeds grotere aandacht voor 'bewust consumeren' waarbij aandacht is voor een goed inkomen voor de boer en milieu- en diervriendelijk-produceren. De afnemers wilden graag geholpen worden bij het in contact komen met producenten van lokaal voedsel: meet & match dus. Voorbeelden van dat type bijeenkomsten zijn: op de Heuvelrug tussen coöperaties en afnemers, voor franchisenemers van supermarkten en coöperaties, bijeenkomsten met geïnteresseerde koks enz. In projecten in Zuid-Holland zijn al eerder dergelijke bijeenkomsten (met succes) georganiseerd.

2) Leergangen over diverse onderwerpen

Afnemers gaven aan dat sommige producenten geholpen dienen te worden met eisen die hun organisatie stelt aan voedsel. Dat kan bijvoorbeeld gaan over voedselveiligheid, kwaliteit en/of administratieve zorgvuldigheid en snelheid. Willen afnemers behoorlijke hoeveelheden bij lokale producenten gaan afnemen dan moeten die producenten aan een hoge operationele kwaliteit voldoen. Daarnaast vinden afnemers in de horeca en retail het belangrijk dat het 'verhaal' van het product of de producent eenvoudig overdraagbaar is aan de medewerkers die ermee gaan werken. Verschillende coöperaties gaven aan dat ze graag willen werken aan meer 'coöperatief gevoel' maar niet goed weten hoe. Er is dus behoefte aan ondersteuning. Deze kan de vorm krijgen van leergangen die enerzijds door professionals gegeven kunnen worden en anderzijds in uitwisselingsbijeenkomsten van organisaties met vergelijkbare vragen besproken kunnen worden. Voorbeelden van dergelijke leergangen kunnen zijn:

- a) Bevorderen operationele kwaliteit voor coöperaties: uitwisseling van wijze van organisatie. Bevorderen van coöperatieve gevoel. Hoe voorkomen we gratis meeliften van coöperatieleden?
- b) Leergang voor producenten: hoe leveren we aan een coöperatie, cateraar, (zorg)instelling of een lokale supermarkt? (HACCP, administratie, verpakking, etikettering)
- c) Hoe zorg ik dat het verhaal van mijn lokale product goed voor het voetlicht komt: Story-telling voor producenten en horecaondernemers.
- d) Samenwerking in logistiek: bijvoorbeeld wat kunnen coöperaties/producenten met nieuwe logistieke concepten als 'thuisbezorgd.nl' en 'Picnic.nl'?

3) Aanstellen 'Lokaal voedselmakelaar'

De interviews hadden al het effect van 'meet & match'. Partijen die elkaar voor die tijd niet kenden zijn door de interviewers met elkaar in contact gebracht. Het lijkt buitengewoon zinvol om dit soort matches buiten de meet & match bijeenkomsten om actief te bevorderen door een 'lokaalvoedselmakelaar' in te zetten en te zorgen dat partijen die graag bezig willen zijn met lokaal voedsel elkaar snel weten te vinden.

Alle drie de punten zijn gericht op verdere professionalisering. De genoemde acties passen binnen de kaders voor LEADER-samenwerkingsprojecten: maximaal 3 jaar looptijd en uitwisseling en kennisvergroting als uitgangspunten. Verder zijn er in de inventarisatie twee aparte projectideeën naar voren gekomen die buiten het samenwerkingsproject vallen en door de LEADER-gebieden zelf opgepakt kunnen worden:

- Project 'voedselknooppunt' Uithof (= Foodcourt) via LEADER Utrecht–Oost.
- Eventueel een kans geven aan Locofarm en Halloboer via LEADER Weidse Veenweiden.

Nul- en eindmeting

Middels enquêtes onder deelnemers zullen we de volgende zaken inzichtelijk maken na afloop van het project, bijvoorbeeld:

- 1) Het aantal matches tussen vraag en aanbod
- 2) De weergave door horeca, cateraars, instellingen, winkeliers en supermarkten:
 - Kwantitatief: of zij méér lokaal product zijn gaan verhandelen/verwerken en of zij daarvan een geschat percentage kunnen geven en om welke soorten producten dat gaat
 - Kwalitatief: of zij de ervaring hebben de lokale producten nu beter te kunnen vinden, er beter mee aan de slag te kunnen en hoe zij die groei in het werken met lokaal product ervaren
- 3) De weergave door producenten en bereiders van lokaal product (met name agrarisch ondernemers):
 - Kwantitatief: of zij méér product lokaal zijn gaan afzetten en of zij daarvan een geschat percentage kunnen geven en om welke soorten producten dat gaat
 - Kwalitatief: of zij de ervaring hebben nu beter in te kunnen spelen op de vraag en hoe zij die groei in het afzetten van product aan de lokale markt ervaren

Doelgroepen

Alle partijen die voedsel lokaal produceren, verhandelen, of (laten) consumeren, zoals:

- agrarisch ondernemers
- professionele voedselbereiders die werken met lokaal betrokken ingrediënten
- zelfstandige retailondernemers
- winkeliers
- coöperaties (van producenten, winkeliers of consumenten)
- horeca ondernemers
- koks
- cateraars
- instellingen waar bereid voedsel wordt aangeboden (bijv. zorginstellingen, scholen, theaters)
- LEADER-groepen in de provincie Utrecht (om de eigen strategie op het voedselthema te verbeteren)

Vervolg

In de bijeenkomst van de kerngroep van 13 april is besloten dat LEADER Weidse Veenweiden en LEADER Utrecht-Oost een samenwerkingsproject zullen gaan indienen dat gebaseerd is op bovengenoemde drie ingrediënten. Dit voorstel zal komende maanden uitgewerkt worden en na de zomer van 2017 worden ingediend. LEADER Utrecht-Oost zal penvoerder zijn.